

บทบาทในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของศูนย์วิทยบริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

ฉัตรสิกรณ์ วะศิริ¹ ศุภรรรษตรา แสนหา^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัย อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงาน ศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน ศูนย์วิทยบริการมีการดำเนินงานที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับปฏิบัติงานประจำ โดยเฉพาะการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการพื้นฐานที่สอดคล้องกับ SDG 4 (การศึกษาที่เท่าเทียม) อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดสำคัญ คือ การขาดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านความยั่งยืนที่ชัดเจน ระบบการสืบค้นสารสนเทศยังเป็นแบบแยกส่วน และบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดทักษะเชิงลึกในการขับเคลื่อน SDGs 2) บทบาทที่ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะ ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยในการยกระดับบทบาททั้ง 7 ด้าน เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีประเด็นสำคัญ คือการบูรณาการ SDGs ไว้ในแผนกลยุทธ์และตัวชี้วัดขององค์กร (ร้อยละ 33.33) การเปลี่ยนผ่านสู่ห้องสมุดดิจิทัลและระบบสืบค้นแบบ One search การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) (ร้อยละ 40.00) เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของผู้ใช้บริการ SDG 9 (นวัตกรรมและการเข้าถึงข้อมูล) ตลอดจนการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านความรู้ และการปรับปรุงพื้นที่เรียนรู้ตามหลักอารยสถาปัตยกรรมและการจัดการพลังงาน (ร้อยละ 100.00) เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตามแนวทาง SDG 7, 11 และ 17 รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : บทบาทห้องสมุด; เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน; ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

¹ นิสิตระดับปริญญาโท, สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
อีเมล: chatsiporn.chat@g.swu.ac.th,

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Corresponding author: sumattra@g.swu.ac.th

The Roles in Supporting Sustainable Development Goals of the Siam Technology College Library

Chatsiporn Wasasiri¹ and Sumattra Saenwa^{2*}

Abstract

This research aims to study the roles in supporting sustainable development goals of the Siam Technology College Library. This qualitative research collected data through in-depth interviews using semi-structured interview guides. The key informants consisted of 15 participants: college administrators, lecturers, staff members, students, library service center staff, and experts. Data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: 1) Current operational conditions: The academic resource center has implemented operations that support the Sustainable Development Goals (SDGs) at the routine operational level, particularly in the provision of information resources and basic services aligned with SDG 4 (quality education). However, several significant limitations were identified, including the absence of clear sustainability policies and strategic plans, fragmented information retrieval systems, and a lack of in-depth competencies among most personnel in effectively advancing the SDGs. 2) The informants agreed on enhancing seven key roles to support the Sustainable Development Goals (SDGs). Key priorities include the integration of SDGs into organizational strategic plans and indicators (33.33%); the transition toward digital libraries, "One Search" discovery systems, and the application of Artificial Intelligence (AI) (40.00%) to facilitate user research in alignment with SDG 9 (Innovation and Data Accessibility). Furthermore, emphasis was placed on developing staff competencies toward becoming "knowledge facilitators," upgrading learning spaces based on universal design principles, and implementing energy management (100.00%) to create a sustainable learning ecosystem in accordance with SDGs 7, 11, and 17, as well as establishing concrete external partnerships.

Keywords: Library Role; Sustainable development goals; Academic library

¹ Master's degree student, Information Studies, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University
Email: chatsiporn.chat@g.swu.ac.th

² Lecturer Dr. Sumattra Saenwa, Information Studies, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University * Corresponding author: sumattra@g.swu.ac.th

ISSN: 3027-6977 (ออนไลน์)

Received: February 23, 2026; Revised: April 16, 2026; Accepted: April 20, 2026

บทนำ

การพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องโดยองค์การสหประชาชาติ (UN) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจน การศึกษา การเพิ่มขีดความสามารถของสตรีและสิ่งแวดล้อม (United Nations, 2015a) เมื่อปี พ.ศ. 2558 สหประชาชาติได้กำหนดให้มีการพูดคุยถึงวาระเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งครอบคลุมการแก้ไขปัญหาหลายมิติมากขึ้นและได้รับการตอบรับจากประเทศสมาชิกเป็นอย่างกว้างถึงประเทศไทย (United Nations, 2015b) ในส่วนของห้องสมุดนั้น สหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมและสถาบันห้องสมุด (IFLA) สนับสนุนให้ห้องสมุดได้รับการยอมรับว่าเป็นพันธมิตรที่สำคัญสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม โดยมุ่งเน้นให้ทุกคนมีโอกาสและทักษะในการใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด (International Federation of Library Associations and Institutions, 2018)

ศูนย์วิทยบริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามมีพันธกิจในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่พัฒนาระบบการจัดเก็บและระบบการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศและให้บริการผ่านช่องทางที่หลากหลาย จัดบริการพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีในการบริการสารสนเทศ อีกทั้งยังมีโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่ผู้ใช้ (Siam Technology College Library, 2024) ส่งเสริมผู้ใช้ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศในประเด็นสำคัญ เช่น การศึกษาที่มีคุณภาพ การยุติความยากจนและความอดอยาก การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ความเท่าเทียมทางเพศ การเข้าถึงน้ำ สุขอนามัย และชีวิตที่มีสุขภาพดี (Benson et al., 2019; Hamad & Al-Fadel, 2022) โดยศูนย์วิทยบริการได้ดำเนินงานตอบสนองและสอดคล้องกับพันธกิจของวิทยาลัยในการพัฒนาบุคคลเพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน เผยแพร่แลกเปลี่ยนและแข่งขันในระดับสากล พัฒนาระบบงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถรองรับการเพิ่มประสิทธิภาพการขยายตลาดได้กว้างเพียงพอต่อการเจริญเติบโตขององค์กรอย่างรวดเร็วและยั่งยืน (Capability enhancement) ส่งเสริมและต่อยอดศิลปวัฒนธรรมไทยสู่สากล ผ่านทางนวัตกรรมที่หลากหลาย (Siam Technology College, 2023)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ งานวิจัยของ Hamad & Al-Fadel (2022) พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของจอร์แดนมีบทบาทในสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นที่การคัดเลือกทรัพยากรและบริการสารสนเทศ อำนาจความสะดวกและช่วยเหลือทุกคนในการค้นหาข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย ส่งเสริมการตัดสินใจจากข้อมูลรอบด้าน จัดหาพื้นที่เงียบสงบในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้แก่บรรณารักษ์เกี่ยวกับบทบาทของตนในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงงานวิจัยของ Thorpe & Gunton (2022) พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเซาเทิร์นควีนส์แลนด์ (USQ) ได้วางแผนการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อ SDGs รวม 8 เป้าหมาย ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของห้องสมุดในการขับเคลื่อนความยั่งยืนทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ และความร่วมมือระหว่างองค์กร (เป้าหมายที่ 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10 และ 17) และในงานวิจัยของ Missingham (2021) พบว่า การใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเลนส์สำหรับการประเมินห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในออสเตรเลียช่วยให้สามารถระบุโอกาสสำหรับ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

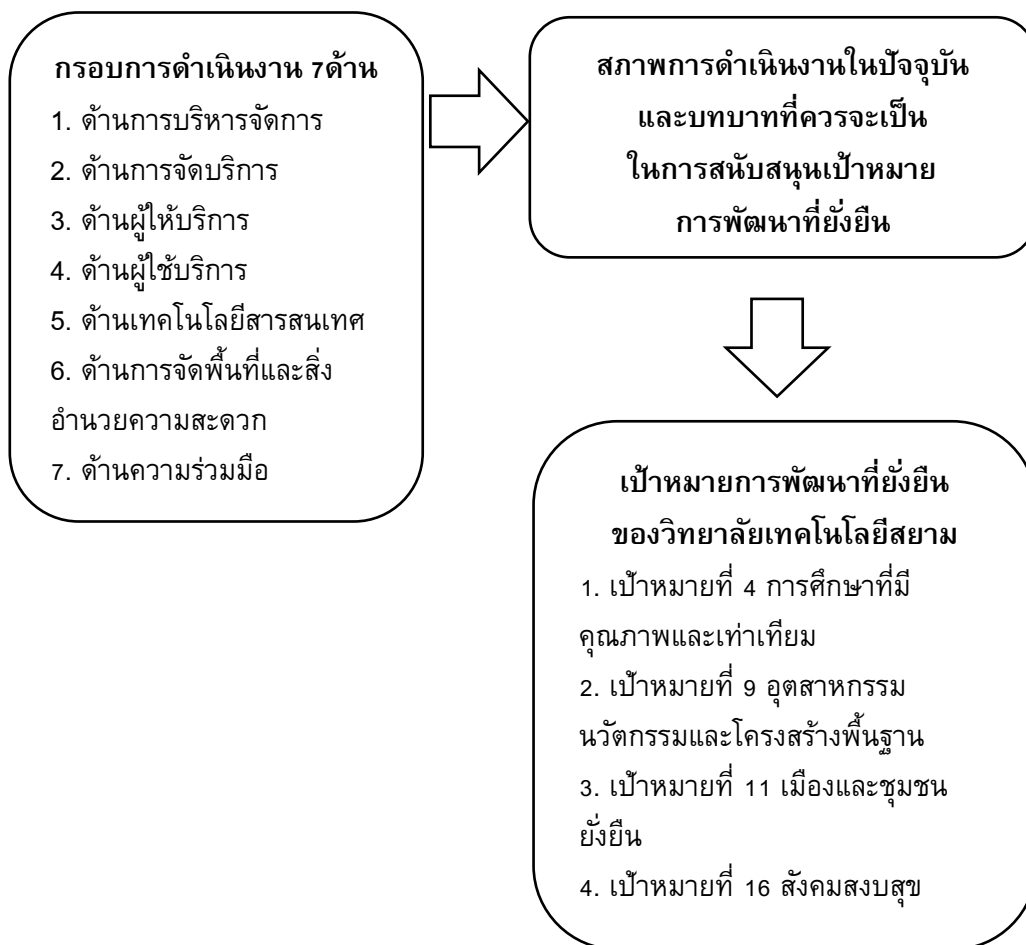
ดังนั้นจะเห็นว่า ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน แม้ว่าศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามได้มีการดำเนินงานบางส่วนเพื่อตอบสนองพันธกิจของสถาบัน แต่ยังคงขาดการศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้สำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสภาพการดำเนินงานจริงในปัจจุบันกับบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของศูนย์วิทยบริการที่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร นอกจากนี้ ยังขาดความชัดเจนในด้านการบริหารจัดการ การจัดบริการเชิงรุก รวมถึงบทบาทและสมรรถนะของบุคลากร ซึ่งเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนนโยบายความยั่งยืนให้ลงสู่ระดับปฏิบัติการและการบริการสารสนเทศอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันกับบทบาทที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบัน สะท้อนให้เห็นจุดแข็งและประเด็นที่ต้องปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติมได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ศูนย์วิทยบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติจริงในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและบทบาทในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบในการศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานในการจัดบริการของศูนย์วิทยบริการ และพันธกิจหลักด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 เป้าหมายของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม สัมเคราะห์ร่วมกับผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของห้องสมุดที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา 7 ด้าน โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการที่มุ่งบูรณาการนโยบายและกลยุทธ์องค์กรให้สอดคล้องกับ SDGs 2) ด้านการจัดบริการที่เน้นทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล การให้บริการสารสนเทศและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) ด้านผู้ให้บริการซึ่งมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศ 4) ด้านผู้ใช้บริการที่มุ่งเสริมสร้างการเข้าถึงทรัพยากรและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ 5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยขยายการเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบดิจิทัลและฐานข้อมูลออนไลน์ 6) ด้านการจัดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมและการสร้างสรรค์ และ 7) ด้านความร่วมมือที่เน้นการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อแบ่งปันทรัพยากร โดยทั้ง 7 ด้านสะท้อนบทบาทเชิงระบบของห้องสมุดในการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้ นวัตกรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่าง ๆ (Dei & Asante, 2022; Hamad & Al-Fadel, 2022; Ma & Ko, 2022; Mashroofa, 2022; Missingham, 2021; Onwubiko, 2021; Owusu-Ansah, 2021; Bangani & Dube, 2023; Mbagwu et al., 2020; Siam Technology College Library, 2024; Thorpe & Gunton, 2022) ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. **ผู้ให้ข้อมูลหลัก** การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารวิทยาลัย จำนวน 2 คน อาจารย์ จำนวน 3 คน บุคลากร จำนวน 3 คน นักศึกษา จำนวน 3 คน ผู้ปฏิบัติงานศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเสนอให้มีขนาดตัวอย่างประมาณ 5-30 คน (Sutheewasinnon & Pasunon, 2016) มีเกณฑ์ในการเลือก ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัย อาจารย์ประจำ บุคลากรสายสนับสนุน ผู้ปฏิบัติงานศูนย์วิทยบริการ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการของศูนย์วิทยบริการ และผู้ทรงคุณวุฒิสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์หรือผู้บริหารองค์กรสารสนเทศที่มีประสบการณ์ในการทำงานตามตำแหน่งดังกล่าว ไม่ต่ำกว่า 10 ปี โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเป็นผู้ที่มีการรับรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. **เครื่องมือวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและความคิดเห็นต่อบทบาทของศูนย์วิทยบริการในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

7 ด้านตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดในการวิจัย เครื่องมือที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และผู้บริหารห้องสมุดระดับสถาบันอุดมศึกษา ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความสอดคล้อง ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังการได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยติดต่อผู้ให้ข้อมูลและส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแนวลำถามเพื่อการสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างเป็นทางการ นัดหมายวันเวลาและสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม พ.ศ. 2568

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) เตรียมข้อมูล ถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ 2) ลงรหัส (Coding) ดำเนินการลงรหัสและจัดกลุ่มรหัสตามกรอบแนวคิด 7 ด้าน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปช่วยจัดหมวดหมู่และคำนวณความถี่ 3) ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Trustworthiness) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 6 กลุ่ม เอกสารและเว็บไซต์สถาบัน 4) ตรวจสอบความสอดคล้อง ตรวจสอบการลงรหัสและความถูกต้องของประเด็นเพื่อลดความลำเอียงในการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายและตาราง

ผลการศึกษา

1. สภาพการดำเนินงานและบทบาทของศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์วิทยบริการมีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการตามภารกิจหลักของวิทยาลัย แต่ยังคงขาดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่ระบุเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงการประชาสัมพันธ์บทบาทด้านความยั่งยืนต่อสาธารณะยังอยู่ในวงจำกัด ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ (ร้อยละ 33.33) เห็นว่าศูนย์วิทยบริการควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน โดยบูรณาการ SDGs เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ห้องสมุดและพันธกิจของวิทยาลัย และส่งเสริมความเข้าใจด้าน SDGs แก่ผู้ให้บริการ เพื่อยกระดับบทบาทของศูนย์วิทยบริการให้เป็นศูนย์กลางความรู้ (Knowledge hub) ที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนความยั่งยืนในระดับสถาบันอย่างแท้จริง และมีตัวชี้วัดประเมินผลการดำเนินงาน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ปัจจุบันเรายังทำงานตามภารกิจหลักคือ การสนับสนุนการเรียนการสอนและการทำวิจัย แต่บทบาทเรื่อง SDGs ยังไม่มีการเขียนไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์วิทยบริการอย่างเป็นทางการ ทำให้ทิศทางการทำงานด้านนี้ยังดูไม่ชัดเจน” (ผู้บริหาร 2)

“มีตัวชี้วัดหรือวิธีการประเมินที่ชัดเจนว่าการดำเนินงานของผู้ให้บริการและศูนย์วิทยบริการได้สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงใด” (ผู้บริหาร 1)

1.2 ด้านการจัดบริการ ปัจจุบันมีการจัดหาทรัพยากรแบบตัวเล่ม และมีฐานข้อมูลออนไลน์พื้นฐานตามหลักสูตร อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับ SDGs และองค์ความรู้ท้องถิ่นยังมีสัดส่วนน้อยและไม่เป็นระบบ มีการใช้ระบบมาตรฐานในการจัดหมวดหมู่ แต่ผู้ใช้บริการบางส่วนเห็นวาระบบมีค่าสำคัญ (Keywords) ที่ช่วยในการสืบค้น แต่ยังขาดการแนะนำคำค้นที่ถูกต้อง บริการส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะเชิงรับ การจัดกิจกรรมอบรมทักษะยังมีจำนวนครั้งไม่สม่ำเสมอและจำกัดเฉพาะกลุ่มนักศึกษาในพื้นที่ และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในแต่ละประเด็น ดังนี้

1.2.1 ทรัพยากรสารสนเทศ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความเห็นสอดคล้องกันในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศว่าควรมีรูปแบบหลากหลายทั้งดิจิทัลและตัวเล่ม มีเนื้อหาทันสมัย หลากหลายและเฉพาะเรื่อง รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ส่งเสริมการวิจัยและการสร้างนวัตกรรม บริการข้อมูลงานวิจัยแบบเปิด สร้างคลังความรู้ของสถาบัน (Institutional repository) เพื่อจัดเก็บงานวิจัยภายในสถาบัน (ร้อยละ 73.33) รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศด้านกฎหมาย จริยธรรม และความโปร่งใส รวมถึงองค์ความรู้ท้องถิ่นและวัฒนธรรม (ร้อยละ 33.33)

1.2.2 กิจกรรมและการบริการ ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.33) ได้สะท้อนถึงการปรับปรุงบริการสารสนเทศโดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัลและการให้บริการเชิงรุกมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 60.00) เสนอให้จัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น อบรมทักษะการค้นคว้าวิจัย การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เครื่องมือดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เน้นการจัดหาทรัพยากรในรูปแบบออนไลน์และดิจิทัลที่เข้าถึงได้ง่าย หลักสูตรอบรมออนไลน์ หรือแหล่งข้อมูลฟรีที่สามารถแลกเปลี่ยนกับสถาบันอื่นได้” (ผู้บริหาร 1)

“จัดให้มีบริการคลังข้อมูลสถาบัน เพื่อเก็บรักษาและให้บริการทรัพยากรที่เป็นการผลิตภายในองค์กร เช่น องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม”(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2)

“ช่วยเตรียมทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ทักษะ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา” (นักศึกษา 3)

1.3 ด้านผู้ให้บริการ บรรณารักษ์มีจิตบริการที่ดีแต่ยังขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการบูรณาการ SDGs เข้ากับงานประจำ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) เห็นว่าบรรณารักษ์ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs และสามารถเชื่อมโยงให้เข้ากับพันธกิจของสถาบัน และได้รับการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการรู้สารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลทุกคนให้ความสำคัญ (ร้อยละ 100.00) ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการสืบค้นข้อมูลที่ซับซ้อน (ร้อยละ 86.67) การบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาความรู้ด้านจริยธรรมสารสนเทศ ความถูกต้อง และการปฏิบัติตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์และจิตบริการ (ร้อยละ 80.00) รวมถึงทักษะการสื่อสารและการบริหารจัดการโครงการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“บรรณารักษ์ก็ควรมีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้สามารถไปเผยแพร่ความรู้ต่อไปได้และยกระดับบทบาทของห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางความรู้” (อาจารย์ 2)

1.4 ด้านผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการบางส่วนยังขาดทักษะการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลออนไลน์ เสนอให้ศูนย์วิทยบริการปรับบทบาทเป็นผู้สอนและส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้ใช้บริการ สอนทักษะด้านการสืบค้น การกำหนดคำค้น และการเข้าถึงสารสนเทศที่รวดเร็วแม่นยำ (ร้อยละ 86.67) ทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัล ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล (ร้อยละ 73.33) ส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง และการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงทักษะด้านความรับผิดชอบและจริยธรรม นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยี ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ส่งเสริมทักษะการใช้ฐานข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลรวมถึงโปรแกรมช่วยในการทำ
บรรณานุกรมให้แก่ผู้ใช้บริการ” (อาจารย์ 1)

“ช่วยพัฒนาทักษะทางด้านการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีเพื่อแยกแยะข่าวปลอม”
(นักศึกษา 2)

1.5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจุบันมีการให้บริการคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ครอบคลุมพื้นที่การใช้งานภายในศูนย์วิทยบริการ มีการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ แต่ระบบสืบค้นในปัจจุบันยังขาดความเชื่อมโยงที่สมบูรณ์ ทำให้ผู้ใช้ต้องสืบค้นแยกส่วนระหว่างฐานข้อมูลภายในและฐานข้อมูลออนไลน์ภายนอก ผู้ให้ข้อมูลทุกคน (ร้อยละ 100.00) เห็นว่าระบบจัดเก็บและค้นคืนต้องช่วยลดข้อจำกัดและความเหลื่อมล้ำตามแนวทาง SDGs โดยเลือกใช้หรือพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่เอื้อต่อการใช้งาน การออกแบบหน้าจอที่ใช้งานง่าย ระบบค้นคืนที่มีฟังก์ชันการสืบค้นขั้นสูง (Advanced search) และระบบที่เข้าถึงจากหลายแหล่ง (One search) ผู้ใช้ทุกคนจะสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมและเป็นกลาง

นอกจากนี้ ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AI หรือระบบการโต้ตอบอัตโนมัติมาช่วยในการคัดกรองสารสนเทศ ทำให้บรรณารักษ์ยังต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการตอบคำถามพื้นฐานซ้ำๆ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ผู้ใช้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด (ร้อยละ 100.00) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (SDG 4) ส่งเสริมการทำวิจัยและเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาและแหล่งข้อมูลคุณภาพสูงจากทั่วโลก และยังช่วยให้เกิดความสะดวกในการจัดการทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและประหยัดต้นทุน ลดการใช้กระดาษ อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลจากระยะไกล (ร้อยละ 66.67) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ระบบเทคโนโลยีของห้องสมุดที่ช่วยให้เข้าถึงสารสนเทศได้ตลอดเวลา จากที่ไหนก็ได้ โดยไม่ต้องเดินทาง” (บุคลากร 3)

“ใช้ AI Search ที่ตอบคำถามตรง ๆ หรือ AI Chatbot ที่สามารถสรุปสาระสำคัญของรายการทรัพยากรได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 3)

1.6 ด้านการจัดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของศูนย์วิทยบริการยังจัดสรรเพื่อการอ่านหนังสือรายบุคคล แสงสว่างและการใช้พลังงานยังไม่ได้เข้าสู่ระบบประหยัดพลังงานอัตโนมัติ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.67) เสนอแนวทางการจัดพื้นที่ให้มีลักษณะตอบสนองการใช้บริการที่หลากหลายและยืดหยุ่น เอื้อต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ จัดหาคอมพิวเตอร์

อินเทอร์เน็ต และ Wi-Fi ความเร็วสูงที่ครอบคลุม (ร้อยละ 100.00) สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน สร้างพื้นที่ปลอดภัยและส่งเสริมความเท่าเทียม (ร้อยละ 53.33) จัดหาปลั๊กไฟที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ พื้นที่พักผ่อน และมุมกาแฟ นอกจากนี้ควรมีการออกแบบพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ง่าย ใช้ประโยชน์จากแสงธรรมชาติให้มากที่สุด เลือกใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน (ร้อยละ 46.67) ควบคุมการเปิด-ปิด และการใช้งานพลังงาน เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายด้านเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (SDG 11) ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อยากให้อำเภอจัดสรรพื้นที่ที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ”

(นักศึกษา 1)

“จัดห้องปฏิบัติการและห้องสัมมนาสำหรับการเรียนการสอนฝึกอบรบและพัฒนา

งานวิจัย” (บุคลากร 1)

1.7 ด้านความร่วมมือ ปัจจุบันการดำเนินงานด้านความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกยังทำเป็นรายครั้ง ผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ (ร้อยละ 26.67) ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับห้องสมุดและองค์กรภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการขยายขอบเขตการเข้าถึงทรัพยากร ลดข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดหาฐานข้อมูลออนไลน์ชั้นนำที่อาจมีราคาสูง รวมถึงแนะนำทรัพยากรสารสนเทศที่ใกล้เคียงกรณีที่ไม่มียุทธศาสตร์บริการโดยการทำความร่วมมือในการให้บริการกับห้องสมุดอื่น ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าผ่านระบบยืมคืนระหว่างห้องสมุด ทำให้ผู้ใช้ไม่ต้องซื้อเอง” (ผู้บริหาร 1)

“หากมีการจัดทำ Union Catalog และสามารถยืมคืนระหว่างห้องสมุดได้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการประหยัดงบประมาณ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 3)

2. การวิเคราะห์บทบาทในการสนับสนุนกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของศูนย์วิทยบริการ

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิทยบริการมีความพร้อมด้านโครงสร้างและบริการพื้นฐาน แต่ยังมีช่องว่างเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมาย SDGs ได้นั้น ศูนย์วิทยบริการจำเป็นต้องยกระดับจากการดำเนินงานเชิงรับ (Routine) ไปสู่การบริหารจัดการเชิงรุก (Strategic management) ดังสรุปในตาราง 1

ตาราง 1 บทบาทในการสนับสนุนกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของศูนย์วิทยบริการ

ประเด็นที่ ศึกษา	สถานการณ์ดำเนินงานใน ปัจจุบัน และบทบาทที่เสนอ	ช่องว่างในการพัฒนา	คำให้สัมภาษณ์
1. ด้านการ บริหาร จัดการ	สภาพปัจจุบัน เน้นภารกิจ ประจำวัน แต่ขาดนโยบายและ แผนที่เชื่อมโยงกับ SDGs บทบาท บูรณาการ SDGs เข้า สู่แผนกลยุทธ์และกำหนด KPI ระดับองค์กร	การขาดนโยบายเชิง ยุทธศาสตร์และการบริหาร งบประมาณเพื่อความ ยั่งยืน (SDG 4, 9, 11, 16)	"ปัจจุบันยังทำงานตาม ภารกิจหลัก... แต่บทบาท เรื่อง SDGs ยังไม่มีการ เขียนไว้ในแผน ยุทธศาสตร์อย่างเป็นทางการ" (ผู้บริหาร 1)
2. ด้านการ จัดบริการ	สภาพปัจจุบัน เน้นทรัพยากร ตัวเล่มและบริการเชิงรับ กิจกรรมพัฒนาทักษะการรู้ สารสนเทศยังไม่ต่อเนื่อง บทบาท ปรับปรุงห้องสมุดดิจิทัล เต็มรูปแบบ และพัฒนาบริการ เชิงรุกผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล	สัดส่วนทรัพยากรดิจิทัล และเนื้อหาเฉพาะด้าน (การวิจัย กฎหมายและ จริยธรรม องค์ความรู้ ท้องถิ่น) การเปลี่ยนผ่านสู่ การบริการดิจิทัลเชิงรุก และการสร้างทักษะการ เรียนรู้ตลอดชีวิต (SDG 4, 9, 10, 11, 16)	"ปรับปรุง Digital Library เน้น E-Book และคลัง ความรู้เฉพาะทาง... จัด อบรมทักษะการรู้เท่าทัน สื่อและจริยธรรมข้อมูล" (บรรณารักษ์ 1)
3. ด้านผู้ ให้บริการ	สภาพปัจจุบัน บรรณารักษ์มี จิตบริการแต่ยังขาดทักษะเชิง ลึกด้าน SDGs บทบาท พัฒนาสมรรถนะ บุคลากรให้เป็น "ผู้อำนวยความ สะดวกด้านความรู้" (Knowledge facilitator)	ความจำเป็นใน การยกระดับทักษะ ผู้ให้บริการ (SDG 4, 10)	"บรรณารักษ์ยุคใหม่ต้อง ไม่ใช่แค่คนเฝ้าหนังสือ แต่ ต้องเป็น 'Partners' กับ ผู้ใช้ที่เข้าใจเรื่องความ ยั่งยืน" (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1)
4. ด้าน ผู้ใช้บริการ	สภาพปัจจุบัน ผู้ใช้ยังขาด ทักษะการรู้สารสนเทศและการ วิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง บทบาท ยกระดับทักษะการรู้ สารสนเทศให้แก่ผู้ใช้บริการ	ความจำเป็นใน การพัฒนาในระดับทักษะ ผู้ใช้บริการ (SDG 4, 10)	"ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ยัง ขาดทักษะการวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ออนไลน์" (ผู้ใช้บริการ 1)
5. ด้าน เทคโนโลยี สารสนเทศ	สภาพปัจจุบัน ระบบสืบค้น แยกส่วน ไม่เชื่อมโยงกัน บทบาท พัฒนา One search และนำ AI มาใช้	ระบบขาดการเชื่อมโยง ข้อมูลที่เป็นเอกภาพ และ ความจำเป็นในการนำ นวัตกรรมมาช่วยลด ข้อจำกัดในการเข้าถึง สารสนเทศ (SDG 4, 9, 10)	"ระบบสืบค้นปัจจุบันยัง ขาดความเชื่อมโยงที่ สมบูรณ์ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AI มา ช่วยในการโต้ตอบ" (ผู้ทรงคุณวุฒิ 2)

ประเด็นที่ ศึกษา	สภาพการดำเนินงานใน ปัจจุบัน และบทบาทที่เสนอ	ช่องว่างในการพัฒนา	คำให้สัมภาษณ์
6. ด้าน สถานที่และ สิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพปัจจุบัน พื้นที่อ่าน ทั่วไปและใช้พลังงานยังไม่ ประหยัดเท่าที่ควร บทบาท ปรับเป็น Co-working space และอาคารประหยัด พลังงาน	การขาดแคลนพื้นที่เรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ และการใช้ พลังงานธรรมชาติ (SDG 4, 7, 9, 10)	"ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็น Universal design... และ เพิ่มมาตรการประหยัด พลังงานเพื่อเป็น แบบอย่างความยั่งยืน" (ผู้บริหาร 2)
7. ด้าน ความ ร่วมมือ	สภาพปัจจุบัน ความร่วมมือ ภายนอกเป็นแบบรายครั้ง บทบาท สร้างเครือข่าย MOU แบ่งปันทรัพยากร	การสร้างพันธมิตรเชิง ยุทธศาสตร์ (SDG 4, 10, 17)	"ต้องทำข้อตกลงความ ร่วมมือกับสถาบันอื่นให้ ชัดเจน เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึง ข้อมูลได้กว้างขึ้นโดยใช้ งบประมาณที่คุ้มค่า" (ผู้ทรงคุณวุฒิ3)

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ศูนย์วิทยบริการในปัจจุบันมีบทบาทสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม (SDG 4) เป็นหลัก แต่ยังคงเน้นการดำเนินงานตามภารกิจหลักปกติและมีลักษณะเป็นเชิงรับ โดยขาดการกำหนดทิศทางเรื่องความยั่งยืนไว้ในแผนยุทธศาสตร์อย่างเป็นทางการ การบูรณาการเป้าหมาย SDGs เข้าไว้ในแผนงานจึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างมีธรรมาภิบาล และสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ (SDG 16, 17) ในด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี พบข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนสู่ระบบห้องสมุดดิจิทัลและการพัฒนาระบบการสืบค้นสารสนเทศให้เป็นแบบ One search การประยุกต์ AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยสร้างหลักประกันว่าผู้ใช้บริการทุกกลุ่มจะสามารถเข้าถึงองค์ความรู้คุณภาพสูงได้อย่างเท่าเทียมและสะดวกรวดเร็ว (SDG 4, 9) ส่วนบทบาทของสถานที่และบุคลากรต้องปรับเปลี่ยนจากการเป็นเพียง "ที่เก็บหนังสือ" และ "ผู้ดูแล" ไปเป็น "Co-working space" ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และบุคลากรที่เป็น "ผู้อำนวยการความสะดวkd้านความรู้" เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างแรงบันดาลใจ (SDG 7, 11)

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้างต้น พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจของศูนย์วิทยบริการในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านจากบทบาทเชิงรับสู่การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืน ผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการและด้านผู้ให้บริการสะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์วิทยบริการจำเป็นต้องยกระดับจากการดำเนินงานเชิงรับไปสู่การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในยุคปัจจุบันไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ผู้จัดเก็บทรัพยากร แต่ต้องเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Thorpe & Gunton (2022) ที่ศึกษาการประเมิน SDGs ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย

และเสนอว่าการบูรณาการ SDGs เข้ากับยุทธศาสตร์ของห้องสมุดจะช่วยเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมต่อเป้าหมายความยั่งยืนได้ชัดเจนขึ้น และในบริบทห้องสมุดไทยในผลการวิจัยของ Saenwa & Prapinongsakorn (2025) ที่เสนอแนะว่า การขับเคลื่อน SDGs ในองค์กรสารสนเทศต้องเริ่มจากการกำหนดนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนจากส่วนกลางสู่ระดับปฏิบัติ โดยต้องบูรณาการเป้าหมายความยั่งยืนเข้ากับแผนปฏิบัติการและการออกแบบบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งสร้างระบบการวัดผลที่เป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมและได้รับการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านเพื่อให้กิจกรรมด้านความยั่งยืนเกิดขึ้นจากนโยบายอย่างแท้จริง มิใช่เพียงส่วนหนึ่งของงานประจำ เช่นเดียวกับการวิจัยงานของ Onwubiko (2021) และ Hamad & Al-Fadel (2022) ที่พบว่า บุคลากรห้องสมุดควรได้รับการฝึกอบรมเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเรื่องที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอ

นอกจากนี้ ประเด็นด้านการสร้างความร่วมมือกับภายนอกเพื่อแบ่งปันทรัพยากรก็มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนความยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งพบผลการวิจัยทำนองเดียวกัน คือ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีโครงการความร่วมมือกับชุมชนที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการร่วมมือกับทั้งรัฐบาลท้องถิ่นและส่วนกลางเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น มีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือหรือสร้างความร่วมมือกับห้องสมุดของสหประชาชาติเพื่อสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลและการวิจัย เสริมสร้างความร่วมมือในชุมชนระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ แลกเปลี่ยน และประสานงานร่วมกัน ห้องสมุดยังสามารถเป็นพันธมิตรหรือร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรและสุขภาพในการให้บริการส่งเสริมแก่ชุมชน และยังมีการร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดประชาชน สมาคมวิชาชีพ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน (Bangani & Dube, 2023; Hamad & Al-Fadel, 2022; Mashroofa, 2022; Mbagwu et al., 2020)

2. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและสนับสนุนการเข้าถึงสารสนเทศอย่างเท่าเทียม
ประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาคือ ความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น ระบบ One search และ AI มาใช้เพื่อปิดช่องว่างด้านการสืบค้นสารสนเทศที่แยกส่วนในปัจจุบัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมืออำนวยความสะดวกเท่านั้น แต่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDG 9 ในด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ยืดหยุ่นและนวัตกรรม โดยการนำ AI มาช่วยคัดกรองสารสนเทศคุณภาพสูง ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัล และส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัย ที่พบว่า ห้องสมุดมีการสร้างพื้นที่เก็บข้อมูลดิจิทัลเพื่อเก็บข้อมูลแบบครบวงจรสำหรับเข้าถึงเนื้อหาดิจิทัล และมีการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาบริการที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Hamad & Al-Fadel, 2022; Ma & Ko, 2022; Onwubiko, 2021)

3. การปรับเปลี่ยนพื้นที่ทางกายภาพสู่การเป็นพื้นที่เรียนรู้และทำงานร่วมกัน
ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะการปรับปรุงพื้นที่สู่การเป็น Co-working space และการ

ออกแบบตามหลักอารยสถาปัตย์กรรม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มโดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDG 11 (เมืองและการตั้งถิ่นฐานที่ยั่งยืน) ในแง่ของการจัดให้มีพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ รวมถึงการจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมภายในอาคารให้เป็น “ห้องสมุดสีเขียว” ที่ไม่ใช่เพียงแค่ให้ความรู้เรื่องความยั่งยืนผ่านทรัพยากรสารสนเทศเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นต้นแบบเชิงประจักษ์ในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับนักศึกษาและชุมชนโดยรอบ สอดคล้องกับการวิจัยของ Hamad & Al-Fadel (2022) และ Ma & Ko (2022) ที่พบว่า มีบริการห้องปฏิบัติการและห้องสัมมนาที่ส่งเสริมการวิจัย ให้บริการพื้นที่สำหรับผลิตงานสร้างสรรค์ จัดให้มีพื้นที่อภิปรายประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และงานวิจัยของ Hamad & Al-Fadel (2022) และ Missingham (2021) พบว่า ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีพื้นที่เจียบสบเหมาะกับการทำงานร่วมกันที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทุกประเภท รวมถึงพื้นที่ประชุมที่ปลอดภัยและเป็นมิตร นอกจากนี้ ในด้านพลังงาน ยังพบในงานวิจัยของ Ammarukleart (2022) ซึ่งพบว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ดำเนินงานเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ภายในตัวอาคารและติดตั้งระบบตรวจสอบการใช้พลังงานของอาคาร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่สะท้อนสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน และความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์วิทยบริการเพื่อดำเนินการดังนี้

1.1 ศูนย์วิทยบริการมีการบริหารจัดการตามภารกิจหลักของวิทยาลัย แต่ยังขาดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้าน SDGs จึงควรมีการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานที่สนับสนุน SDGs ไว้ในพันธกิจและแผนปฏิบัติการของหน่วยงานให้ชัดเจน

1.2 บรรณารักษ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs และทักษะด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ดังนั้นจึงควรสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ SDGs และการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุด

1.3 การจัดบริการพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้บริการยุคปัจจุบัน จึงควรมีการปรับเปลี่ยนและจัดการพื้นที่ให้มีลักษณะเป็น Co-working space ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงการออกแบบอาคารสถานที่ตามแนวคิดประหยัดพลังงาน มลภาวะ และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

1.4 ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกยังไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง จึงควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อเอื้อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริการของศูนย์วิทยบริการเพื่อสนับสนุนพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะและบทบาทของบรรณารักษ์ในการบริการสารสนเทศเพื่อสนับสนุนพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่บริการของศูนย์วิทยบริการเพื่อสนับสนุนพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา งบประมาณประจำปี 2568 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จริยธรรม

การศึกษาค้นคว้านี้ได้รับหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรม สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2568 หมายเลขการรับรอง SWUEC-672706

เอกสารอ้างอิง

- Ammarukleart, S. (2022). Academic Libraries for the Sustainable Development Goals. In: Wipawin, N. (Eds), **Libraries for SDGs** (pp. 50-72). Chiang Mai: Information and Library Science Chiang Mai Rajabhat University. Retrieved from <http://cmuir.cmru.ac.th/handle/123456789/2301> [In Thai]
- Bangani, S., and Dube, L. (2023). Academic libraries and the actualisation of Sustainable Development Goals two, three and thirteen. **Journal of Librarianship and Information Science**, 5, 1-12. <https://doi.org/10.1177/09610006231174650>
- Benson, O. V., Akpom, C. C., and Onyam, I. D. (2019). Provision of target-specific library services for the realization of Sustainable Development Goals (SDGs) in developing countries. **Information Impact**, 10(1), 74-91. <https://doi.org/10.4314/ijikm.v10i1.7>
- Chitwattanakorn, T., Chavasirikultol, N., Kerdngern, N. and Joungtrakul, J. (2024). Investigator triangulation: A strategy for enhancing trustworthiness in qualitative research. **Research Community and Social Development Journal**, 18(3), 521–532. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/270348/185452> [In Thai]
- Dei, D.-G. J., and Asante, F. Y. (2022). Role of academic libraries in the achievement of quality education as a sustainable development goal. **Library Management**, 43(6/7), 439-459. <https://doi.org/10.1108/LM-02-2022-0013>
- Hamad, F., and Al-Fadel, M. (2022). Advocacy of the Sustainable Development Goals in Jordanian academic libraries. **IFLA Journal**, 48(4), 492-509. <https://doi.org/10.1177/03400352211038300>

- International Federation of Library Associations and Institutions. (2018). **Powering sustainable development**. Retrieved from <https://www.ifla.org/units/sustainable-development/>
- Ma, L. F. H., and Ko, L. Y. (2022). Supporting the sustainable development goals: The role of the Chinese University of Hong Kong Library. **The Journal of Academic Librarianship**, 48(4), 1-4. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.acalib.2022.102562>
- Mashroofa, M. (2022). Contribution of academic libraries towards sustainable development goals. **Annals of Library and Information Studies**, 69(1), 51-58. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/359890247_Contribution_of_academic_libraries_towards_sustainable_development_goals
- Mathiasson, M.H. and Jochumsen, H. (2022). Libraries, sustainability and sustainable development: a review of the research literature. **Journal of Documentation**, 78(6), 1278-1304. <https://doi.org/10.1108/JD-11-2021-0226>
- Mbagwu, F. C., Lyaka, M., Kiwelu, J. E., Nyantakyi-Baah, L., and Holmner, M. (2020). Achieving Sustainable Development Goals two and three: Role of academic libraries. **Library Philosophy and Practice**, 2020, 1-22. Retrieved from <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/3995/#:~:text=Originality%2FValue%3A%20It%20is%20recommended,make%20it%20accessible%20to%20them.>
- Missingham, R. (2021). A New lens for evaluation - Assessing academic libraries using the UN Sustainable Development Goals. **Journal of Library Administration**, 61(3), 386-401. <https://doi.org/10.1080/01930826.2021.1883376>
- Onwubiko, E. C. (2021). Role of librarians and libraries in the realization of the United Nations Sustainable Development Goals: An empirical study. **Library Philosophy and Practice**, 1-24. Retrieved from <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/6497/>
- Owusu-Ansah, S. (2021). Reshaping strategies of university libraries in Ghana towards Sustainable Development Goal 4 . **Mousaion**, 39(1), 1-25. <https://doi.org/10.25159/2663-659X/7126>
- Saenwa, S., and Prapinongsakorn, S. (2025). Information services of Bangkok Metropolitan Administration's Discovery Learning Libraries: Roles and potential in driving the Sustainable Development Goals (SDGs). **Journal of Arts and Thai Studies**, 47(3), E5283 (1-19). <https://doi.org/10.69598/artssu.2025.5283>. [In Thai]
- Siam Technology College. (2023). **Documents from the meeting on the internal quality assessment of education at the institutional level 2022**. Siam Technology College. [In Thai]

- Siam Technology College Library. (2024). เกี่ยวกับศูนย์วิทยบริการ: พันธกิจของศูนย์วิทยบริการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม [About Siam Technology College Library. Mission of Siam Technology College Library. Retrieved from <https://e-contentstc.wixsite.com/library-stc/about-3> [In Thai]
- Sutheewasinnon, P. and Pasunon, P. (2016). Sampling strategies for qualitative research. **Parichart Journal**. 29(2), pp. 31-48. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/69461> [In Thai]
- Thorpe, C., and Gunton, L. (2022). Assessing the United Nation's Sustainable Development Goals in academic libraries. **Journal of Librarianship and Information Science**, 54(2), 208-215. <https://doi.org/10.1177/09610006211005528>
- United Nations. (2015a). **Millennium Development Goals (MDGs) background**. Retrieved from <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>
- United Nations. (2015b). **Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development**. Retrieved from <https://sdgs.un.org/2030agenda>